

Н. М. Капельгородська

Агітфільм

АГІТФІЛЬМ – різновид радянського кіномистецтва, ефективний засіб агітації. Виник у 1917–20 рр., коли було створ. бл. 80 таких стрічок. За змістом і формою – політично загостр. ігровий фільм-плакат, пропагандист. характеру; переважно короткометраж., близький до кінолистівок, кіномонтажів-компіляцій із хронік. вставками тощо. Жанровий діапазон – від трагедії до гострої сатири. В А. знімали реал. учасників рев. подій, поєднували гру акторів і непрофес. виконавців. Їх демонстрували в кінотеатрах, на вулицях, у парках тощо; використовували у роботі агітпароплавів і [агітпоїздів](#). В Україні А. випускали кіновидавництво «Червона зірка» (Київ) та політвідділ 41-ї дивізії (Одеса). Більшість стрічок присвяч. Червоній армії («Червоні по білих», «Червоноармійцю, хто твій ворог?», «Хай живе Червона Армія!», «Червоний командир»). Фільми «Митько-бігунець», «Паразит», «В царстві ката Денікіна» відображали події 1917–18-х рр. В А. «Той, що прозрів», «Єдина світова республіка праці», «Братерський союз міста і села», «Два світи», «Перше травня» пропагувалися зміни в психології людини старого світу, нові сусп. відносини. Створювалися А. на антиреліг. та санітарно-освітні теми. Сценарії для А. писали І. Леонідов, М. Кольцов, М. Наумов, Г. Тасін, Л. Нікулін, О. Вознесенський, Б. Леонідов, З. Тулуб, Я. Ядов, Н. Анін, Л. Замковий, Е. Пухальський, А. Луначарський, О. Серафимович, В. Маяковський. Серед реж.-постановників А. – М. Бонч-Томашевський («Це буде останній і вирішальний бій», «Мир хатам – війна палацам», «Повстаньте, гнані і голодні!», «Слухайте, брати!»), М. Вернер («Все для фронту», «Радянські ліки»), А. Лундін («Всеобуч», «На допомогу Червоному Харкову», «Квіти на каменях», «Революційний тримайте крок»), М. Салтиков («Ми переможемо», «Голод і боротьба з ним», «Від темряви до світла»). На поч. 30-х рр. поширився різновид А. – агітпропфільм, герої якого – робітники: металурги, залізничники, шахтарі, ударники виробництва. Серед ігрових А., поставлених в Україні, – «Накип» («Буйні паростки», 1930, реж. Л. Луков), «Вогні Бессемера» (1931, реж. Є. Косухін, П. Коломойцев) та ін. З розвитком кіно і, зважаючи на худож. недосконалість А. (схематичність, дидактичність), їх випуск від 1938 фактично припинено. Характеристика кінострічки як А. вказувала на її прямолінійність і примітивізм. Негативне ставлення до А. посилюється після того, як цей вид агітації почали використовувати у фашист. Німеччині. У роки 2-ї світової війни у СРСР з'явилися А. антифашист. спрямування: «Бойові кінозбірники». Укр. кінематографісти

підготували 9-й вип. (1942), що складався з трьох кіноновел: «Квартал № 14» (реж. І. Савченко), «Сині скелі» (реж. В. Браун), «Маяк» (реж. М. Донської). За кордоном відомі випадки і позитив. звернення до досвіду А. Так, напр., великий резонанс мали стрічки Уряду нар. фронту у Франції та країн антигітлерів. коаліції, пропагандист. короткометражки Лат. Америки, Італії, Японії 60–70-х рр. тощо. У сучас. кінематографії естетику А. розвинуто у фільмах з яскраво вираженою політ. й соц. спрямованістю. Це здебільшого худож.-публіцист. докум. стрічки, випущені студіями хронік.-докум. і наук.-популяр. фільмів.

Рекомендована література

1. Болтянский Г. Кино периода гражданской войны // Кино и культура. 1929. № 3;
2. Иезуитов Н. Пути художественного фильма 1919–1934. Москва, 1934;
3. Вишневский В. Агитфильмы гражданской войны // ИК. 1939. № 2;
4. Иезуитов Н. Агитки эпохи гражданской войны // Там само. 1940. № 5;
5. Лебедев Н. История кино СССР. Вып. 2. Москва, 1959;
6. Шимон А. Страницы биографии украинского кино. К., 1974;
7. Лебедев Н. Очерки истории кино СССР. Т. 1. Москва, 1974;
8. Історія українського радянського кіно: В 3 т. Т. 1: 1917–1930;
9. Т. 2: 1931–1945. К., 1986–87.

Бібліографічний опис:

Агітфільм / Н. М. Капельгородська // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-42545>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).